

”Fondene sikrer et lag af forskere og forfattere, der skriver til den brede offentlighed”

Det var et speciale om kommunistiske modstandsfolk kombineret med et job på Det Kongelige Bibliotek, der i sin tid gav Morten Møller mod på at skrive en historisk biografi. Men det var støtten fra en række danske fonde, der gjorde det muligt. Siden er det blevet et reelt forfatterskab, hvor evnen til at formidle og perspektivere historiske begivenheder, har givet Morten Møller både flotte anmeldelser og priser. Selv er han temmelig beskeden, når talen falder på hans forfatterskab, der for ham at se udelukkende kan eksistere på grund af fondsmidler.

Af

Kat. Sekjær

-

25. SEPTEMBER 2018

<https://danmarksfonde.dk/tema/ildsjaele/fondene-sikrer-et-lag-af-forskere-og-forfattere-der-skriver-til-den-brede-offentlighed/>

"Hvis jeg ikke har fondene med mig, så har jeg ikke et projekt. Så har jeg ikke en bog," siger Morten Møller, historiker og forfatter.

Der er langt fra Stalins Moskva til nutidens Danmark, men afstanden bliver lidt mindre, når historiker og forfatter Morten Møller afdækker fortiden og sætter den ind i en større og klarere sammenhæng. Han er kandidat i historie og socialvidenskab fra RUC, men historie-delen kom faktisk først ret sent ind i forløbet – på overbygningen, hvor det pludselig banede vejen for en forskerkarriere og et fremtidigt arbejdsliv:

”Jeg skrev et speciale om Mogens Fog, kommunist og modstandsmand, og på det tidspunkt var jeg også blevet studentermedhjælper i forskningsafdelingen på Det Kongelige Bibliotek. Der stødte jeg på forskere, som var ansat på Det Kongelige Bibliotek på fondsbevillinger – altså fik en ansættelse på Det Kongelige Bibliotek, der er en offentlig institution, men deres lønmidler kom fra private fonde,” forklarer Morten Møller og tilføjer, at det både gav ham indblik i fondsverdenen, men også inspirerede ham til selv at gå den vej:

”Jeg blev mere og mere optaget af det her speciale og kunne også se mulighederne for at udvide det fra et standardspeciale til en decideret biografi

om Mogens Fog. Så jeg søgte råd hos nogle af de mere rutinerede fondsansøgere på Det Kongelige Bibliotek, og sendte så med bævrende hænder min første fondsansøgning afsted.”

Den ene bog førte til den næste – og den næste

Det Kongelige Bibliotek havde stor erfaring med at søge midler og havde et godt navn i fondsverdenen, fortæller Morten Møller, der selv var nyudklækket kandidat og et ukendt navn. Men missionen lykkedes: Pludselig stod han med midler, primært fra Augustinus Fonden, og dermed muligheden for at skrive en biografi:

”Det er en fond, som har støttet mig flere gange siden. Og man kan sige, at så tog den ene bog-idé den næste.”

Morten Møller fortæller, at der gennem det massive researcharbejde, altså selve forskningsdelen, altid dukker mere stof op, mange flere historier og ledetråde, end der er plads til i den konkrete bog. Nogle af historierne har så meget ballast og så stor vigtighed, at de kan finde vej og blive til selvstændige projekter sidenhen. Han kommer med et eksempel fra en biografi han har skrevet om kommunisten og modstandslederen Børge Houmann:

"Under arbejdet med 'Hvem er Nielsen' -bogen blev jeg opmærksom på den danske kvinde, Ellen Schou, som havde boet i Moskva i 1930'erne og på nærmeste hold oplevet Stalins voldsomme udrensninger... Og det blev så den næste bog."

I 2014 modtog Morten Møller prisen for Årets Historiske Bog for netop denne 'næste bog', nemlig 'Ellen og Adam – En fortælling om kærlighed og terror i Stalins Moskva'. Derudover har han for sit forfatterskab blandt andet modtaget

Arbejderhistorieprisen og Søren Gyldendal Prisen og været nomineret til Weekendavisens Litteraturpris og Blixenprisen.

Hvis ikke det havde været for fondene, havde jeg ikke haft et forfatterskab

[MORTEN MØLLER](#) – historiker og forfatter

Der bliver bogstaveligt talt sat pris på hans arbejde – også fra fondenes side, hvor Morten Møller ad flere omgange har modtaget større forskningsbevillinger fra Augustinus Fonden, Velux Fonden, Carlsbergfondet og også fra Statens Kunstfond samt et hav af mindre fonde.

Uden fondene – ingen bog

Anerkendelse, priser og gode anmeldelser har det ikke skortet på – men det betaler ikke regningerne. Morten Møller har derfor for længe siden gjort op med sig selv, at hans bog- og forskningsidéer kan være nok så gode, men de kan aldrig blive con amore-projekter. Realiseringen af dem afhænger af fondenes vilje til at støtte dem:

”Jeg har haft som princip, at ‘nu har jeg en ide, og så må jeg præsentere den for fondene og håbe, de vil være med’. Den måde, jeg arbejder på, er sådan, at hvis jeg ikke har fondene med mig, så har jeg ikke et projekt. Så har jeg ikke en bog. Mine bøger er så research- og empiritunge, at vi snakker typisk halvandet til to års fuldtidsarbejde. Selvom man skaber opmærksomhed om projektet, så er vi så lille et land, at jeg ikke er i nærheden af, at det ville kunne bære kommercielt.

Det er meget få faglitterære forfattere, der kan sælge i et antal, som gør dem uafhængige af fondsstøtte.”

Fondsbevillingerne går til løn. De finansierer al den tid, Morten Møller skal bruge på sin forskning – tid, han ikke kan bruge på at undervise eller holde foredrag, hvilket også er en del af hans arbejdsliv.

Forsker smalt og formidler bredt

Morten Møller skriver faglitteratur i en fortællende form – han formidler til den brede befolkning:

”Jeg synes, det er sindssygt vigtigt, at der er nogle, der påtager sig den opgave; altså at omsætte forskningsstof til historier, som ganske almindelige læsere kan få noget ud af at stifte bekendtskab med. Og dér spiller fondene virkelig en vigtig rolle i at sikre, at der er sådan et lag af forskere og forfattere, der henvender sig til den brede offentlighed.”

På spørgsmålet om, hvorvidt han har lyst til i kommende projekter at bedrive forskning, der henvender sig til kollegaer i den akademiske verden, svarer Morten Møller:

"Min forskning henvender sig bestemt også til fagfæller og andre med særligt kendskab til emnet, men jeg forsøger altid at have et bredere publikum i tankerne, når jeg skriver. Jeg har med tiden fået mere lyst til at lege med de faglitterære formidlingsformer og gå nye veje for at give historien en anden drejning eller vinkling. Og meget gerne hele tiden prøve at tænke i, om der er en eller anden krog til nutiden, som kan fange læserens fascination."

Fra mellemkrigstidens Moskva til verden i dag

Han fortæller, at han sammen med to andre historikere i øjeblikket er i gang med et forskningsprojekt, der skal afdække hemmelige, kommunistiske netværk i Skandinavien i mellemkrigstiden: "Og hvad er krogen så til nutiden i det projekt?," spørger Morten Møller retorisk:

"Det er jo selvfølgelig, at de her hemmelige netværk blev organiseret fra Moskva – de indgik i kampen for at udbrede Den Russiske Revolution til resten af verden. Vi taler altså om en form for russisk aktivisme i Skandinavien, et forsøg på russisk påvirkning af indenrigspolitiske forhold på vore breddegrader, og det minder unægtelig om noget, vi også fokuserer på i dag med russiske forsøg på at påvirke valg i andre lande, aktive agenter på fremmed jord og så videre. På den måde kan historien være med til at give dybde til de ting, der optager os i dag," konkluderer Morten Møller – sagligt, men med en smittende begejstring i stemmen.

Jeg kunne godt ønske, at der var flere fonde, der ville prioritere lønmidler som et ædelt formål.

MORTEN MØLLER – historiker og forfatter

– *Hvad har du fået fondsmidler til – og af hvilken fond?*

Det er en blanding af store og mindre fonde, der har finansieret Morten Møllers forskning:

”Augustinus Fonden har støttet mig ad flere omgange, og Carlsbergfondet finansierede min ‘Hvem er Nielsen’-bog. Velux Fonden stod bag en del af finansieringen af bogen ‘Ellen og Adam.’ Og så er Aage og Johanne Louis-Hansens Fond med til at finansiere mit nuværende projekt. Så er der mindre fonde, der har finansieret en arkivrejse, for eksempel Fonden for Dansk-Norsk Samarbejde, der støttede et skrive- og arkivophold i Norge og Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat, der ligeledes ydede støtte til arkivrejser i udlandet.”

En anden mindre fond, der har gjort en forskel, er Andreas Harboes Fond, der gjorde det muligt for Morten Møller at indkøbe kopier fra udenlandske arkiver, og Politiken Fonden som har ydet støtte til udarbejdelse af Mogens Fog-biografien, fortæller Morten Møller og tilføjer:

”Men når vi taler lønmidler, er det de store fonde, der har hjulpet. Og så har jeg i flere omgange fået arbejdslegater fra Statens Kunstfond.”

– Hvilken betydning har det haft for realiseringen af projektet, at det har fået fondsmidler?

”Hvis ikke det havde været for fondene, havde jeg ikke haft et forfatterskab. Jeg kan ikke se, hvordan jeg skulle kunne skrive en eneste af de her bøger uden støtte fra private fonde. Det er helt udelukket,” siger Morten Møller, der udover at være forfatter også er far til tre, underviser og foredragsholder. Forskning og research tager meget tid. Og tid er penge. Fondsmidlerne bliver den løn, der gør det muligt for Morten Møller at holde undervisningsfrie dage eller blive helt

frikøbt fra undervisning i en periode. For som han forklarer, så kan man ikke lige forske eller skrive i to timer mellem undervisning og børnehentning.

– Fulgte der betingelse med pengene – eller var der for eksempel et ønske om at indgå partnerskab?

Morten Møller roser fondene for deres tillid og for deres respekt for fondsmodtagernes arbejde. Han har aldrig oplevet, at fondene blandede sig i hans arbejde:

”Det er en fantastisk ting, i et ellers meget bureaukratisk offentligt forskningssystem, at det her jo grundlæggende er en relation baseret på tillid. Fonden giver Morten Møller en pose penge og siger, ‘vi har tillid til, at du leverer det produkt, som du har skrevet til os, at du vil levere.’ Uden at det på noget tidspunkt fremgår, så er jeg stensikker på, at hvis ikke jeg leverer det produkt, så kan de nok finde ud af at støtte en anden næste gang,” siger Morten Møller.

På spørgsmålet om hvorvidt han skal aflægge rapport eller regnskab, siger han, at der ved større bevillinger, kan være et ønske fra fondenes side om en status for eksempel efter et år.

– Har du oplevet, at du er blevet nødt til tilpasse dine projekter efter fondenes ønsker, eller at du er blevet nødt til at gå på kompromis med dine oprindelige idéer?

”Fondene har aldrig blandet sig i forskningsprojekternes faglige indhold. Men jeg har oplevet, at de i nogle tilfælde kun har villet dække en del af forskningsbudgettet, og det har betydet, at jeg har måttet gå på kompromis med omfanget af det kildemateriale, jeg kunne inddrage i projektet. I min

seneste bog om frivillige danske soldater i Den Spanske Borgerkrig ville jeg gerne have gravet dybere i spanske arkiver og i private samlinger fra de spaniensfrivillige, men det rakte ressourcerne ganske enkelt ikke til,” siger Morten Møller.

– *Hvilken betydning har fondene for dit fag og for forskningen på dit område?*

Ifølge Morten Møller har fondene afgørende betydning for den forskning, der bliver foretaget indenfor historiefaget. Selvom han understreger vigtigheden af, at man som forsker og historiker formidler svært tilgængeligt stof til den brede offentlighed, pointerer han, at det også er vigtigt, at der på universiteterne fortsat bliver bedrevet forskning, der ikke nødvendigvis retter sig mod menigmand, men som er med til at højne og kvalificere faget.

– *Har du en opfordring til fondene?*

”Jeg ved ikke, om det er en opfordring, men jeg kunne godt ønske, at der var flere fonde, der ville prioritere lønmidler som et ædelt formål. Der er kun ganske få fonde, der giver støtte til løn, og i mit arbejde er tid ganske enkelt den vigtigste ressource,” slutter Morten Møller.